

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 296/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen uusintahakemusten käsittelystä turvapaikkamenettelyssä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Olli-Poika Parviaisen/vihr. ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 296/2018 vp:

Mitä hallitus aikoo tehdä varmistaakseen, että turvapaikanhakijoiden uusintahakemusten käsittelykynnys on matala, jolloin voidaan osaltaan estää ehdottoman palautuskiellon loukkaaminen ja millaiset kriteerit uusintahakemusten käsiteltäviksi ottamiselle on asetettu?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Ulkomaalaislain 102 §:ssä uusintahakemuksella tarkoitetaan kansainvälistä suojelua koskevaa hakemusta, jonka ulkomaalainen tekee saatuaan lainvoimaisen päätöksen Maahanmuuttovirastolta tai hallintotuomioistuimelta aikaisemmin tekemäänsä hakemukseen, kun hän oleskelee edelleen maassa tai on päätöksen saatuaan lyhyeksi ajaksi poistunut maasta. Jos uusi hakemus tehdään asian ollessa vielä vireillä, hakijan esittämät tiedot toimitetaan käsittelevälle viranomaiselle otettavaksi huomioon uutena selvityksenä vireillä olevassa asiassa.

Kuten ensimmäinen hakemus, myös uusintahakemus jätetään poliisille tai Rajavartiolaitokselle, joka kirjaa henkilön uudelle hakemukselleen esittämät perusteet ja niiden tueksi esitetyt selvitykset. Uusintahakemus tutkitaan Maahanmuuttovirastossa ensin alustavasti sen toteamiseksi, onko ilmennyt tai onko hakija esittänyt uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita maahan jäämiselle. Esitettyjen uusien perusteiden nojalla voidaan arvioida myös tarvetta tutkia uudelleen hakijan jo aiemmin esille tuomien perusteiden vaikutusta kansainvälisen suojelun tarpeeseen. Tämä alustava tutkinta tehdään lähtökohtaisesti poliisille tai Rajavartiolaitokselle ilmoitettujen hakemuksen perusteiden nojalla. Onkin tärkeää, että hakiessaan uudestaan kansainvälistä suojelua henkilö tuo uudet hakemusperusteensa esille mahdollisimman kattavasti jo hakemusta jättäessään. Tarpeen vaatiessa hakija voidaan alustavaa tutkintaa varten kutsua Maahanmuuttovirastoon suullisesti kuultavaksi.

Mikäli alustavan tutkinnan perusteella voidaan todeta, ettei edellä mainittuja uusia ratkaisuun vaikuttavia perusteita ole esitetty, hakemus jätetään ulkomaalaislain 103 § 4 kohdan mukaan tutkimatta. Mikäli tällaisia perusteita on esitetty, hakija kutsutaan uuteen turvapaikkapuhuteluun ja hakemus tutkitaan turvapaikkamenettelyssä. Lain edellyttämä kynnys uudelle tutkinnalle on siten jo itsessään varsin matala. Tutkinnan yhteydessä arvioidaan, soveltuuko asiaan jokin nopeutetun menettelyn soveltamisperuste. Jos hakemus on jätetty vain välittömän maastapois-tamisen viivyttämiseksi tai esitetyt uudet perusteet ovat selvästi epäuskottavia, hakemus voidaan

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 296/2018 vp

katsoa ulkomaalaislain 101 §:n nojalla ilmeisen perusteettomaksi ja ratkaista nopeutetussa menettelyssä.

Uusintahakemukseen tehdyn maastapoistamispäätöksen täytäntöönpanokelpoisuus riippuu siitä, onko hakemus jätetty tutkimatta vai hylätty. Ulkomaalaislain 201 §:n nojalla tutkimatta jättämispäätökseen liittyvä käännyttämispäätös voidaan panna täytäntöön sen jälkeen, kun se on annettu hakijalle tiedoksi, jollei hallinto-oikeus toisin määrää. Tällöinkin henkilölle on varattava tosiasiallinen mahdollisuus hakea täytäntöönpanokieltoa maasta poistamiselle. Toinen tai myöhempi uusintahakemus ei lähtökohtaisesti estä maastapoistamisen täytäntöönpanoa, jos ensimmäiseen uusintahakemukseen on tehty päätös tutkimatta jättämisestä. Näissäkin tilanteissa Maahanmuuttoviraston tulee ennen maastapoistamista arvioida, olisiko henkilön uudessa hakemuksessa esittämien väitteiden vuoksi perusteltua arvioida palautuskieltoa loukattavan. Edellä mainitut ulkomaalaislain säännökset perustuvat Euroopan unionin ns. menettelydirektiivin (2013/32/EU) säännöksiin. Maahanmuuttovirastossa on myös valmisteilla erillinen uusintahakemuksia koskeva sisäinen ohje.

Perusteet uusintahakemusten jättämiselle ovat moninaisia, mutta käytännössä niihin usein liittyy joitain seuraavia elementtejä. Hakijan tilanne voi olla muuttunut, ja hakemuksessa esitetään uusia asian ratkaisuun vaikuttavia perusteita, jotka tulee tutkia henkilön kansainvälisen suojelun tarpeen arvioimiseksi. Hakijan oma arvio tilanteestaan tai turvallisuudestaan saattaa myös erota Maahanmuuttoviraston tai hallintotuomioistuinten asiaa koskevasta arviosta ja hän katsoo olevansa aiemmin esittämillään perusteilla suojelun tarpeessa. Kasvavassa määrin esitetään myös muita perusteita oleskella Suomessa, esimerkiksi työnteko. Taustalla voi olla myös halu pysyä vastaanottopalvelujen piirissä tai päästä niiden piiriin takaisin, tai jokin muu esimerkiksi taloudellinen tai sosiaalinen syy jatkaa oleskelua Suomessa. Kasvavana ilmiönä on myös havaittu, että osa hakijoista tekee uusintahakemuksen ainoastaan viivyttääkseen maastapoistamistaan.

Uusintahakemusten määrä ja suhteellinen osuus kaikista Suomessa jätetyistä kansainvälistä suojelua koskevista hakemuksista on vuonna 2018 kasvanut selvästi aiempiin vuosiin verrattuna. Tämä kasvu oli nähtävissä jo vuonna 2017. Maahanmuuttoviraston tilastojen mukaan vuoden 2018 ensimmäisten kuuden kuukauden aikana Suomessa on jätetty n. 1900 hakemusta, joista puolet (956) on ollut uusintahakemuksia. Näistä suurin osa on ensimmäisiä uusintahakemuksia, toisen tai myöhemmän uusintahakemuksen on jättänyt 127 henkilöä. Samana ajanjaksona uusintahakemuksiin on tehty 838 päätöstä, joista myönteisiä oli 80 ja kielteisiä (hakemus tutkittu) 301. Päätöksiä hakemuksen tutkimatta jättämisestä tehtiin 457. Tilastoista on siten nähtävissä, että lähes puolet (45 %) uusintahakemuksista otettiin tutkittavaksi ja käsiteltiin joko normaalissa tai nopeutetussa turvapaikkamenettelyssä. Tämän lisäksi hakemuksen käsittely raukesi 61 tapauksessa.

Sisäministeriössä on 3.7.2018 asetettu hanke, jossa selvitetään ja valmistellaan EU:n turvapaikkamenettelydirektiivin mahdollistamat ulkomaalaislain muutokset uusintahakemusten käsitteelyyn ja Maahanmuuttoviraston päätösten täytäntöönpanoon. Voimassa olevaan ulkomaalaislakiin ei ole sisällytetty kaikkia direktiivin uusintahakemuksen tutkimista koskevia säännöksiä eikä mahdollisuuksia poiketa oikeudesta jäädä alueelle myöhempien hakemusten yhteydessä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 296/2018 vp

Helsingissä 23.7.2018

Sisäministeri Kai Mykkänen